

Til KD / Fellesskoleutvalget
fellesskoleutvalget@kd.dep.no

Innspill fra Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen

Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS) arbeider for å styrke kunst- og kulturfagernes plass i opplæringen. Fag som musikk, kunst og håndverk, drama og dans, utgjør sentrale deler av skolens dannelses- og læringsoppdrag. Et bredt fagtilbud som inkluderer mange kunst- og kulturfag er avgjørende for å utvikle elevenes kreativitet, refleksjonsevne og uttrykkskraft, ferdigheter som er grunnleggende for å kunne møte samfunnets framtidige behov.

I dette innspillet til Fellesskoleutvalget har vi valgt å rette søkelyset mot spørsmål knyttet til skolens brede samfunnsmandat og betydningen av fellesskolens historiske «byggeklosser». Vi tar utgangspunkt i to problemstillinger:

1. Hva skal til for at skolen også i framtiden skal ha et bredt samfunnsmandat og bidra til å fremme læring, fellesskap, tillit og demokrati?
2. På hvilken måte vil utviklingstrekk i dagens samfunn utfordre skolen, og hvordan bør skolen utvikles for å møte dem?

1. Hva skal til for at skolen også i framtiden skal ha et bredt samfunnsmandat og bidra til å fremme læring, fellesskap, tillit og demokrati?

Skal skolen bevare og videreutvikle sitt brede samfunnsmandat, må den ta hele mennesket på alvor, intellektuelt, sosialt og emosjonelt. Kunst- og kulturfagene har gjennom historien vært en bærende kraft i skolens dannelsesoppdrag, og må gis en reell plass i fremtidens fellesskole.

Kunstfagene fremmer fellesskap, styrker elevers identitetsutvikling og gir rom for utforskning av verdier, mening og tilhørighet. De utvikler elevenes evne til innlevelse og refleksjon – ferdigheter som er avgjørende for et levende demokrati. I en tid preget av utenforskap, polarisering og økende psykososiale utfordringer, er dette mer nødvendig enn noen gang.

Utfordringen er at utviklingstrekk i dagens skole og samfunn peker i en annen retning: Mange elever har ikke likeverdig tilgang til kunstfaglig kompetanse, verken i møte med kvalifiserte lærere, eller gjennom reell tid og plass i timeplanen. Estetiske fag svekkes i

lærerutdanningene, og manglende satsing på kunstpedagogikk gjør det vanskelig å ivareta skolens identitetsdannende og kulturelle oppdrag. Parallelt rapporteres det om økende psykososiale utfordringer, manglende mestring, og et fragmentert fellesskap i mange skolemiljø.

I møte med slike utviklingstrekk har kunstfagene en nøkkelrolle: De skaper rom for å utforske, uttrykke og dele erfaringer som ikke alltid lar seg fange i ord. Gjennom estetiske praksiser får elever erfaringer med å uttrykke seg selv og forstå andre, og de får øvd på kritisk refleksjon og demokratiske ytringsformer. Dette er ikke "myke verdier" på siden av kunnskap, men grunnleggende ferdigheter i et mangfoldig og bærekraftig samfunn.

Mangelen på kompetanse er et demokratisk problem

Regjeringen peker på utfordringene ved at om lag halvparten av lærerne som underviser i praktiske og estetiske fag ikke har studiepoeng i fagene. I dag kan lærerstudenter gjennomføre 5-årig grunnskolelærerutdanning uten å få kjennskap til, eller utvikle erfaring med, praktiske og estetiske fag. En urovekkende konsekvens av det, er at kvaliteten på kunst- og kulturopplæringen varierer, noe som igjen skaper ulike forutsetninger for elever ved ulike skoler, til å utvikle for eksempel demokratiske holdninger, bygge ytringskompetanse, oppleve fellesskap og erfare mestring gjennom kunst- og kulturfag.

I stortingsmeldingen løftes lærere med fagkompetanse i praktiske og estetiske fag fram som verdifulle for arbeidet med skoleutvikling for mer praktisk læring (Meld. St. 34 (2023-2024), s. 43). Hvordan skal lærere uten kompetanse i praktiske og estetiske fag kunne gjøre undervisningen mer praktisk for elevene i klasserommene, slik både LK20/LK20S foreskriver og slik politiske myndigheter ønsker?

Formell fagkompetanse er et avgjørende grep for å løfte praktiske og estetiske fag og styrke et praktisk, variert og relevant innhold i skolen. Mangelen på kompetanse blant lærerne skaper derfor et stort demokratisk problem i norsk skole.

2. På hvilken måte vil utviklingstrekk i dagens samfunn utfordre skolen, og hvordan bør skolen utvikles for å møte dem?

Vi har valgt å rette søkelyset mot to sentrale utviklingstrekk i dagens samfunn som utfordrer skolens rolle: politiske og sosiokulturelle endringer. Økt polarisering, lavere tillit og utfordringer knyttet til fakta og ulike virkelighetsforståelser utgjør en alvorlig trussel mot demokratiet og fellesskolens legitimitet. Samtidig ser vi økende sosial ulikhet, utenforskap og endringer i barn og unges livsvilkår, blant annet i form av økt psykisk uhelse, særlig blant unge jenter. Mange elever opplever press, ensomhet og manglende tilhørighet i et samfunn preget av høy individualisering og raske digitale endringer.

Styrke kunst- og kulturfagenes plass i skolen

Skal skolen møte de politiske og sosiokulturelle utviklingstrekkene vi står overfor, som økende psykisk uhelse, polarisering, sosial ulikhet og svekket demokratisk deltakelse, må vi utvikle en skole som i større grad rommer hele mennesket. Et sentralt svar på dette ligger i å styrke kunst- og kulturfagenes plass i skolen. De tilbyr en annen type kunnskap, kroppslig, sanselig og relasjonell, som er avgjørende i en skole som skal danne og ikke bare utdanne.

Forskning viser at kunst og kulturfag blant annet bidrar med:

- **Utvikling av sosiale og emosjonelle ferdigheter**
Drama, musikk og dans gir barn og unge konkrete erfaringer med fiksjon, forestillingsevne, samskaping, samarbeid, egne og andres tanker og følelser, og emosjonell regulering. Dette løftes også frem som et sentralt mål i Stortingsmelding 34. *En mer praktisk skole*. (Meld. St. 34 (2023-2024), der det understrekes at barn og unge må få øve på sosiale og emosjonelle ferdigheter. Kunstfagene er slike øvingsarenaer. Spesielt drama og teater gir rom for å gå inn i andres perspektiver, håndtere konflikter og uttrykke egne følelser på trygge måter.
- **Styrket psykisk helse og livsmestring**
Estetiske fag bidrar til økt trivsel, motivasjon og opplevelse av mening i skolehverdagen. Flere studier viser sammenheng mellom deltakelse i kunst- og kulturaktiviteter og bedre psykisk helse, spesielt for unge jenter og elever i sårbare situasjoner
- **Demokratisk kompetanse og kritisk tenkning**
Gjennom kunstfagene får elever utforske ulike perspektiver, uttrykksformer og stemmer. Dette styrker evnen til å forstå kompleksitet, håndtere uenighet og delta konstruktivt i samfunnsdebatten.
- **Styrket fellesskap og inkludering**
Kunstfagene har et særlig potensial til å bygge fellesskap på tvers av språk, bakgrunn og funksjonsnivå. Det skapende arbeidet gir rom for å prøve og feile i trygge omgivelser, noe som kan bidra til økt mestring, tilhørighet og gjensidig anerkjennelse.
- **Skaperkraft og innovasjon**
Kreativitet er en av de mest etterspurte ferdighetene i framtidens arbeidsliv. Kunstfagene utvikler evnen til å tenke nytt, ta risiko og utforske åpne problemstillinger, helt sentralt for framtidens bærekraftige samfunn.

Dersom skolen skal fortsette å virke både kunnskaps-, samfunns- og demokratibyggende, må kunst- og kulturfagene få en sterkere og mer forpliktende plass i framtidens fellesskole, som en integrert del av både danning og utdanning.

Videre lesning

Goldstein, T. R., & Lerner, M. D. (2018). Dramatic pretend play games uniquely improve emotional control in young children. *Developmental Science*, 21(4), e12603.

<https://doi.org/10.1111/desc.12603>

Hundevadt, M.O. & Vik, M.K. (2025). *The Art of Learning Program - a curriculum and intervention report*, Innlandet County Council. <https://cdn.denkulturelleskolesekken.no/innlandet/b180f1ee-intervention-design-report.pdf>

Kleiven, J., & Kaderják, A. (2025). THE YELLOW-RED TEST IN THE “ART OF LEARNING” PROGRAM Results from Hungarian and Norwegian art-supported learning in elementary schools.

In *Oppdragsrapport 4 – 2025*. Universitetet i

Innlandet. https://kunstenalare.no/f/p46/ie2a35637-350a-4a0d-aa31-4606a0df98a2/the-yellow-red-test-in-the-art-of-learning-oppdagsrapport_4_2025-inn.pdf

Kunst- og kulturfag på vent? : Kartlegging og analyse av kunst- og kulturoppføring i grunnskolen i Norge 2022. (2023). Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæring.

<https://kunstkultursenteret.no/wp-content/uploads/2023/05/Kunst-og-kulturfag-pa-vent-2023.pdf>

Németh, S., Gjelvik, I.G., Kristoffersen, B. F. & Håkansson, U. (2025). A LIFELINE THROUGH LEARNING Results of Qualitative Analyses of the Art of Learning Program,

In *Oppdragsrapport 10- 2025*, Universitetet i Innlandet. https://brage.inn.no/inn-xmloi/bitstream/handle/11250/3201307/opprapp_10_2025.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Torrissen, W., & Løvoll, H. S. (2025). *Exploring Creative Wellbeing Frameworks in Context: Nature, Culture, and Sustainable Futures* (1st ed.). Routledge.

<https://doi.org/10.4324/9781003294498>

Bodø, 2.7.2025

Ann Karin Orset

Senter- og forskningsleder // [Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen](#) (KKS)

Fakultet for lærerutdanning og kunst og kulturfag // Nord universitet

T: +47 75 51 77 80 // +47 92 81 13 36 Epost: ann.k.orset@nord.no

Nord universitet, campus Bodø, Hovedbygget

Forskningsgruppe [Kunst og kultur i opplæring \(KKO\)](#) (nord.no)

[The European Network of Observatories in the Field of Arts and Cultural Education \(ENO\)](#)

[European University of the Seas \(SEA-EU\)](#)

NASJONALT SENTER
FOR KUNST OG KULTUR
I OPPLÆRINGEN

NORD
universitet

NOERHTE
universiteete

NUORTTA
universitiehta

Nord universitet: Respekt - Åpenhet - Nærhet - Kreativitet